

MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutató Intézet

Szakszerű Belső Ellenőrzés + ISO 2001 =
= Minőségi Kutatóintézet!

Éves Ellenőrzési Jelentés

2 0 0 9

Jóváhagyta:

.....
a költségvetési szerv vezetője

Budapest, 2010. március idusa

Törvény által gyengébbeknek kötelezően előírt, nem kutyafüle

Tartalomjegyzék

0. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
I. A BELSŐ ELLENŐRZÉS ÁLTAL VÉGZETT TEVÉKENYSÉG BEMUTATÁSA (Ber. 31. § (3) bek. a).pont)	7
1. Az ellenőrzési tervben foglalt feladatok teljesítésének értékelése, a tervtől való eltérések indoka, a terven felüli ellenőrzések indo- koltsága (Ber. 31. § (3) bek. aa).pont)	9
1.1. A tervezés minőségének utólagos rövid értékelése	
1.2. A tárgyévre vonatkozó éves ellenőrzési terv teljesítése, az ellenőrzések összesítése	
1.2.1. Elmaradt ellenőrzések	
1.2.2. Soron kívüli ellenőrzések	
1.2.3. Terveb felüli ellenőrzések	
2. Az ellenőrzések minőségét, személyi és tárgyi feltételeit, a tevékenysége elősegítő és akadályozó tényezők (Ber. 31. § (3) bek. ab).pont)	11
2.1. A belső ellenőrzési egységek létszámhelyzete	
2.2. A belső ellenőri állásokra kiírt pályázatok sikeresek-e, melyek a főbb problémák, akadályok az állások betöltésénél	
2.3. A belső ellenőrök képzettségi szintje és gyakorlata (Ber. 11. §)	
2.4. A belső ellenőrök képzései (Ber. 12. § k))	
2.4.1. Szakmai képzés	
2.4.2. Idegennyelvi képzés	
2.4.3. Informatikai képzés	
2.4.4. Egyéb (pl. kommunikációs, vezetési képzések).	
2.5. A belső ellenőrzési egység funkcionális függetlensége biztosított-e, sérült-e (Ber. 6. §)	
2.6. Az ellenőrzés során valamilyen dokumentációhoz és/vagy ellenőrzötthöz való hozzáférés akadályai (Ber. 13. §)	
2.7. Összeférhetetlenségi esetek (Ber. 15. §)	
2.8. Az ellenőrzési jelentések általános minősége (Ber. 27. §)	
2.9. A belső ellenőrzés végrehajtását akadályozó tényezők	
2.10. Az ellenőrzések nyilvántartása (Ber. 32. §)	

3.	Az ellenőrzések fontosabb megállapításai, következtetései és javaslatai (Ber. 31. § (3) bek. ac).pont)	14
4.	Az ellenőrzések során büntető-, szabálysértési, kártérítési, illetve fegyelmi eljárás megindítására okot adó cselekmény, mulasztás vagy hiányosság gyanúja kapcsán tett jelentések száma és rövid összefoglalása (Ber. 31. § (3) bekezdés ad) pont)	14
5.	A belső kontrollrendszer szabályszerűségének, gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének növelése, javítása érdekében tett fontosabb javaslatok (Ber. 31. § (3) bekezdés ae) pont)	14
II.	A BELSŐ ELLENŐRZÉS ÁLTAL TETT MEGÁLLAPÍTÁSOK ÉS JAVASLATOK HASZNOSÍTÁSA (Ber. 31. § (3) bekezdés b) pont)	15
1.	Az intézkedési tervek megvalósításáról szóló beszámolás a 12. § n) pontjában meghatározott nyilvántartási rendszer alapján, figyelembe véve a 29/A. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott, az ellenőrzött szerv, szervezeti egység vezetője által megküldött beszámolót (Ber. 31. § (3) bekezdés ba) pont)	15
2.	Az ellenőrzési tevékenység fejlesztésére vonatkozó javaslatok (Ber. 31. § (3) bekezdés bb) pont)	15
	MELLÉKLETEK	17

0. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Válság van – ez szomorú tény. Kormányunk és Pénzügyminisztériumunk remek válságkezelésének egyik mérföldköve (ez is eléggé szomorú tény) a belső ellenőrzéssel kapcsolatos papírmunka újrapozicionálása: új tartalomjegyzék, új táblázatok, még több felesleges papír. Ettől fog fellendülni – de micsoda?! Ám sikerült előkapnunk egy régi anekdotát¹ a költséghatékonyság témakörében és ettől vezérelve belevágtunk.

Az Intézet 2009. évi éves belső ellenőrzési jelentése a 193/2003 (XI.26) Korm. rend. (A költségvetési szervek belső ellenőrzéséről - a továbbiakban csak úgy barátilag Ber.) 31 § (1) alapján készült, mely szerint a költségvetési szerv vezetője felelős az éves ellenőrzési jelentés elkészítéséért, és azt megküldi a felügyeletet ellátó szerv vezetőjének legkésőbb a tárgyévet követő március 15-ig. Mi meg kötelességszerűen, szorgalmasan ...

Tény, hogy március idusa már Julius Cézárnak sem hozott szerencsét. Valami okból a Római Köztársaság Éves Összesített Belső Ellenőrzési Jelentése „Római Császárság” felzettel került a szenátus elé. Erre szegény Cézárt a köztársaság-fanok sebtiben leszúrták, mielőtt a teljesen független nyomozó hatóság kideríthette volna, hogy a baki Cézár utasítására történt-e (ahogyan Brutus állította), fatális elgépelés volt-e (Antonius szerint), vagy a párton belüli betartás eredménye (amiről nem illik nyilvánosság előtt beszélni). Ezt szem előtt tartva igyekeztünk nagyon pontosak és gondosak lenni, mert teljesen független nyomozó hatóságból nálunk is van néhány, és akár a repülőtérről is ideérnek röpke fél óra alatt, ha a feltört bőröndökkel kapcsolatos sorozatos kudarcokat valahogyan kompenzálniuk kell saját belső ellenőrzési jelentésük számára.

A továbbiakban a jelen fontos dokumentum felhasználásával a felügyeletet ellátó szerv vezetője (szegény Elnök úr!) a 31 § (2) bek. szerint összefoglaló jelentést készít, és saját éves ellenőrzési jelentésével, valamint a fejezetnél működő belső ellenőrzési rendszerről készült értékeléssel együtt megküldi a pénzügyminiszternek. Azt pontosan nem tudni, hogy ő mit tesz eme papírokkal, de az tény, hogy a PM-ben nem szoktak panaszkodni, ha a tárgyévi WC-papír ellátmány közbeszerzési procedúrája csak október-novemberben zárul.

¹ Meghal Kohn rokona és Kohn elmegy a rabbihoz, hogy megbeszéljék a temetést. Az mondja a rabbi: „1000 dollárért olyan temetés lesz, hogy az egész utca zokogni fog!” Nem lehetne olcsóbban? – kérdi Kohn. 500 dollárért is lehet, de akkor csak a rokonság fog zokogni! – így a rabbi. Még olcsóbban? Nézd, én 100 dollárért is temethetek, de akkor már humoros elemek is lesznek a gyászbeszédben – válaszolja a rabbi. Ennél maradtunk ...

A belső ellenőrzés kapcsán intézetünknel 2009-ben lényeges koncepcióváltás történt. Egy korábbi kockázat-elemzésünkben azt írtuk – természetesen minden ironikus felhang nélkül -, hogy annyi papírt és számárságot követelnek tőlünk ezen a címen, mintha tűz- és robbanás-veszélyes olajfűró-torony lennénk az Északi tengeren. Hát ez 2009-ben beütött. Nem, nem a válság, azt egészen jól viseljük, hanem a rossz tréfaként jogalkotásnak is nevezett minősíthetetlen államigazgatási örület és átlag kéthetente módosított számárság-kupac, amely a Közlöny 50,000 oldalában manifesztálódott.² Ehhez képest az északi-tengeri viharok, néhány barátságos szirtcápa, kisebb gázkitörés és ilyesmi alig rongálja az ember idegeit – ezeken némi szakértelemmel és szerencséivel úrrá lehet lenni. Jogszabályainknál az ilyesmi reménytelen. Mindez nagymértékben fokozta a belső ellenőrzés kockázatait. Korábban pontosan tudtuk, mely jogszabályokat vagy jogszabályhelyeket nem tartjuk be (ez a szakmailag rátermetten vezetett intézmény egyik fő kritériuma), és természetesen ezek kimaradtak a belső ellenőrzési tervből. Most azonban elveszítettük a fonalat, valamint még az előző évben kötelességszerűen elkészítettük belső ellenőrzési tervünket, amit zsenánt lett volna olyan gyakorisággal módosítani, ahogyan azt jó kormányunk a jogszabályokkal tette volt. Így a belső ellenőrzések nehéz napjait az intézet vezetői, gazdasági apparátusa nagy feszültségben élték át, felváltva rágták alsó és felső ajkukat, és a feszültség olyan tapintható volt, hogy még a takarítónők is halkabban csapták oda a folyosón a felmosórongyot. Hogy ne csigázzam a végletekig a jelen vezetői összefoglalót olvasó magas vezető idegeit, büszkén jelenthetem, hogy a belső ellenőrzés nem talált lényeges hibát. Eredményképpen intézményesen feljelentésre sem került sor (esetleg páran magánszemélyként, magyarosan és névtelenül – emiatt összesíteni sem tudjuk, sorry!). Külön mélyinterjúkkal fogjuk később kideríteni, hogy szerencsénk volt-e, avagy a belső ellenőr sem képes követni jogszabályaink változásait, esetleg a többi normális magyar polgárhoz hasonlóan hülyeségnek tartja az egész nyüzsgést (de szakértő céget nem bízunk meg, de nem ám – valaki biztosan felvonná a beszélgetést, amikor dokumentációt kérünk tőlük).

Az éves ellenőrzési jelentés összeállításakor híven követtük Belső Ellenőrzési Kézikönyvünk 29. sz. iratmintájának formai előírásait olyannyira, hogy az ott csupa nagybetűvel írt címekeket ugyanígy írtuk, nehogy egy főbbhatósági belső ellenőr - ne adj 'Isten, a pénzügyminiszter - ne találja meg a megfelelő fejezeteket.

² A válság messzemenően igazolta évekkorábbi, gondos elemzésen és 10-15 év tapasztalatán nyugvó kockázatelemzésünk helyességét, miszerint az intézet számára lényeges kockázatot kizárólag a Pénzügyminisztérium kiszámíthatatlan és sületlen rendelkezései jelentenek. A válság, a H1N1 ugyanúgy a kezelhető kockázatok közé tartoznak, mint az árvíz, tűzvész, dögvész és a többi jelentéktelen. Legfeljebb annyit fogunk rajta módosítani, hogy a Pénzügyminisztérium után beszúrjuk „és a többi minisztérium”, mert azért a Kjt. módosítgatások sem kutyafulék, az elszánt korrupció-ellenes küzdelemről, a közbeszerzésről, munkavédelemről, stb. nem is beszélve

Igyekeztünk szikár, lényegre törő jelentést írni, mert különböző korábbi jelekből olyan megsejtéseink támadtak, hogy gondolataink részletesebb kifejtése nem feltétlenül okoz ugyanannyi örömet a címzetteknek, mint mi stratégiaileg véltük, és szerettük volna. Valóban: ki szereti azt, ha többszörösen és sajnos messzemenően megalapozottan lehülyézik?!

1. A BELSŐ ELLENŐRZÉS ÁLTAL VÉGZETT TEVÉKENYSÉG BEMUTATÁSA

Azt mondja a sillabusz, hogy itt lehet néhány keresetlen szóval kitérni a beszámolási időszakban megjelent új jogszabályok, jogszabály-módosítások végrehajtásának tapasztalataira. A bőség zavarával küzdünk, bár az egészet egy (legfeljebb két) jól megválasztott, a nyomdafesték által rosszul tűrt szóval jellemezhetnénk. De természetesen ezt nem tesszük. A pozitív szemlélet olyasmi, hogy az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium valószínűleg egészen kiváló a rendészet terén³, mert a jogszabály-alkotás terén lényegesen kevésbé (ez a „Csúnya a kislány, de szépen zongorázik” c. régi mondás adaptálása a 2009 évre). Egyetlen olyan jogszabály nem jelent meg, amit nem kellett két héten belül módosítani, és többszörösen módosított formájában is olyan, hogy kiadni sem kellett volna. Kezdhetjük az adótörvényeknél, folytathatjuk a közbeszerzéssel, a munkavédelemmel, avagy az Áht. végrehajtására kiadott új 292-es kormányrendelettel. Azért az sem kutya, hogy egy szerencsétlen költségvetési szervnek háromszorosan, meg szakfeladatbontásban kell(ene) könyvelnie mindent, előirányzatot, kötelezettségvállalást; nem egészen utolsó sorban a tényleges bevételeket és kiadásokat is – ha marad rá ideje és energiája. Azt megjegyezni sem érdemes, hogy az egésznek értelme semmi, de a PM számtalan rögeszméje közül az egyik az, hogy mindent tudni akarnak.⁴ A helyzet olyan, mint amikor Arisztid rajtakapja feleségét a lovással. „Most azután mindent tudsz, ám mihez kezdesz vele!” – veti oda a megzavart, még kielégítetlen és ezért is ingerült grófné. Más kérdés, hogy Arisztid mégsem tud mindent, mert a grófné nem szorítkozik a lovászra. Igaz, Arisztid sem a hitvesére, így boldogan élnek, amíg a pénzük el nem fogy. Ez utóbbi okozhatja a PM magatartásbeli furcsaságait is.

Hab a tortán, hogy eléggé költséges e-kormányzatunk sem képes követni a kiszámíthatatlan kormányzati ötleteket. Az APEH mindig késik, az új bevallási táblázatoknak átlagosan a 16. verziója szokott működni valahogyan – de a nem egészen mindennapos dolgok általában soha, sehogyan. A Kincstárnál is előfordulnak nehézségek, a központosított bérelszámolást pedig ebből a szempontból is a súlyosabb elemi csapások közé lehet sorolni. Miután a program olyan, amilyen, az ügyfélszolgálatoknak sincsen fogalmuk semmiről. És erőltetjük az e-ügyintéztést, mint bolond tót az ágybavizelést; ahelyett, hogy tisztességesen végiggondolnánk és előkészítenénk. Reálisnak gondolunk olyasmit, hogy a gazda kapa helyett laptop-pal megy a szőlőbe, és mobil-

³ Bár e tekintetben is hallani kritikus, valószínűleg mélységesen rosszindulatú kijelentéseket!

⁴ Ez a rögeszme periodikusan szeretett főhatóságunkon is elhatalmasodik!

interneten jelenti az alkalmi munkások 16-20 lényegesebb adatát. Mostanában jól ismert példa, hogy nem készült el időre az elektronikus közbeszerzés (sem). Áthidaló megoldásként kormányunk megpróbált tisztességesnek látszani néhány százmilliárdos költségvonzat mellett. Két hét múlva eltekintettek ettől.

Egész államigazgatásunkra a látszattevékenység a jellemző. Értelmes jogszabályok helyett horribilis, teljesen oktalan bírságok, büntön alkalmilag a semmiért, amivel sikerül tönkretenni azt a néhány szerencsétlent, kis céget, akit véletlenül rajtakapnak valamin. Evvel az ügy kipipálva, semmi további erőfeszítés az igazi törvényszegők, a valódi gengszterek megállítására – nem is szokott sikerülni. Őket valahogyan, valamiért nem szokták rajtakapni.

A látszattevékenységet talán legjobban a vezetői korrupció elleni energikus küzdelmünkkel lehet jellemezni. A dolog viszonylag egyszerű: tisztességes embereket kellene vezetőnek kinevezni, amihez persze tisztességes politikusok is kellenének. Helyette legalább 10-15 új jogszabály és jogszabály-módosítás gyarapítja az értelmetlen papírmunkát. Amilyen röhejesek a képviselők vagyonyilatkozatai, ugyanolyan röhejes, amikor egy középiskolai igazgató (és sok mindenki más nagyjából hasonló pozícióban lévő „nagyfőnök”) vagyonyilatkozatra kötelezett, bár a rózsadombi és pasaréti villák tulajdonosai között elenyésző számban található középiskolai igazgatók (csak az illetékesek ezt nem tudják, nem szoktak arrafelé körülnézni valamilyen titokzatos okból - talán egyszerűen utálják a szomszédokat).

A „tisztasági csomag” (már az elnevezés is az előzetes letartóztatás lehetőségére utal) hajmeresztő és hajmeresztően felesleges dolgokat tartalmaz, csak a honlapon közzéteendő információ hazavágja a szerver memóriáját, meg rengeteg munkaidőt. A közvetlen eredmény viszont valami olyasmi, hogy intézetünk magasabb vezetői vöröslő füllel ülnek az ebédlőben, mert nekik már azok a juttatások sem járnak, ami a kollektív szerződés (közalkalmazotti szabályzat) szerint egyébként az intézet minden dolgozójának, például a havi 12,000 Ft humánusan adóztatott ebédjegy. Ha egyszer akkora balfácánok, hogy egy off-shore cégük sincs, aki megvegye nekik ...

Mindebből azonban eléggé sok ember eléggé jól él – a hülyeség vagy annak tettetése sem teljesen öncélú. Létrejönnek szervezetek (kamarák, testületek, stb.), folyik a legjobb gyakorlat tanulmányozása Új-Zélandon, Thaiföldön, a Machu-Picchu-n, van akkreditáció, tagdíj, képzés és kötelező továbbképzés, fizetős tanfolyamok, jegyzetek, szabályzat-minták. Az egész egy sokmilliárdos biznisz – pénz-talicskázás ügyben valami titokzatos okból kissé leragadtunk a

BKV-nál, MÁV-nál, gyógyfürdőknél (az MVM-nél nem ragadtunk le), pedig talicskázunk a jogalkotás farvizén is szépecskén!⁵

A 2009. évi belső ellenőrzési tevékenység ellátása és a tervhez képest megvalósult működése a Ber 31 § (3) bek. a) pontjának megfelelően a 3. mellékletben található – nem akarok túlzottan terjengős lenni. Mivel a melléklet talán nem eléggé informatív, a rejtélyes okból esetlegesen érdeklődőt szeretném megnyugtatni abban a tekintetben, hogy a tervtől nem tértünk el (ugyan miért tettük volna?), és terven felüli ellenőrzések sem voltak, így ezek indoklása okafogyottá vált.

1. Az ellenőrzési tervben foglalt feladatok teljesítésének értékelése, a tervtől való eltérések indoka, a terven felüli ellenőrzések indoklása

1.1. A tervezés minőségének utólagos rövid értékelése

Utólag sem tudunk semmi rosszat mondani a tervezésünkre. Kockázatelemzésünket részben tudtuk hasznosítani, miután az egyetlen lényeges kockázatot a Pénzügyminisztérium sületlenségei jelentik, amivel feneketlen bőségszarujukból meg-megújulóan nyakon zúdítanak. Ez ellen – sajnos – tehetetlenek vagyunk, így kockázatelemzésünk szerint csaknem bármi kevéssé lényegest ellenőrizhetünk úri (bocsánat: esélyegyenlőségi) ízlésünknek megfelelően. Vannak, persze, bizonyos korlátok. Viszonylag kevés dolgot érdemes ellenőrizni, miután minden számítógépen fut profi, nehezen manipulálható programok használatával. Azután ott vannak a folyamatba épített ellenőrzéseink. Azután a belső ellenőrök nem szívesen foglalkoznak adó- és TB-ügyekkel, nem is értenek hozzá, inkább ráhagyják az illetékesekre. Bizonyos dolgokkal teljesen feleslegesen borzolnánk a belső ellenőr idegeit és a sajátunkat: meglehetősen célszerűtlen olyan alkotó megoldásainkat piszkálni, melyekkel a bürokratikus hülyeségek legalább kis részét igyekeztünk közelebb hozni a realitáshoz és a kezelhetőséghez (ezek majd a főhatósági ellenőrzés számára jelenthetnek sikerélményt). Így az ellenőrzési terv kemény fejtörés eredményeképpen alakul ki, és két minőségi fokozatot tartunk nyilván:

- jó terv, amikor legalább részben nem ugyanazt ellenőrizzük, amit az előző évben;
- kiváló terv, amikor legalább részben nem ugyanazt ellenőrizzük, amit az előző két évben.

⁵ Nem is beszélve „befolyásos csoportok” (a maffia udvariasabb szinonimája) megrendelésére készült jogszabályok hosszú soráról az olajszőkítéstől a lex ez meg ez törvényeken keresztül a magánnyugdíjpénztárak újrapozicionálásáig, vagy éppen az új eredetvizsgálatig.

Van még a prémium-terv, ezt főhatóságunkkal közösen gondoljuk ki. Jellemzője, hogy a magasabb vezetők nevelési programjának megkezdése óta jóval kevesebb, mint korábban.

A fenti ismérvek alapján 2010. évi belső ellenőrzési tervünk a „kiváló” minőségi kategóriába sorolandó.

1.2. A tárgyévre vonatkozó ellenőrzési terv teljesítése, az ellenőrzések összesítése

A szikár adatokat a 2. mellékletben foglaltuk össze előírás szerint. Mivel ez sem kiemelkedően informatív, e sok locsogáson belül célszerűnek tartjuk röviden megemlékezni arról, hogy mit is ellenőriztünk a 2009. évben. Kapaszkodjunk, felsorolás következik:

1. Az immateriális javak, tárgyi eszközök nyilvántartása és a kapcsolódó bizonylatok teljes körének, leltározásoknak és selejtezéseknak, továbbá a vonatkozó helyi szabályzatok, bizonylatok alapján a hatás- és jogkörök gyakorlatának belső ellenőrzése – szabályszerűségi ellenőrzés (rövid magyar megnevezése: Nézzen át egy csomó papírt és szóljon, ha talál olyat, ami pénzbe kerül és nem szignáltam!)
2. A pénzügyi bizonylatok, nyilvántartások, a vezetői intézkedésekkel összefüggő dokumentumok, valamint az intézményi ellenőrzési nyomvonal és a folyamatleírás alapján az ellenőrzési pontok helyes kialakításának, megbízhatóságának belső ellenőrzése – pénzügyi ellenőrzés (rövid magyar megnevezése: lásd az előzőt, másik szobában másik papírkupaccal)
3. A költségvetési beszámoló megfelelőségének, a számviteli, pénzügyi előírások betartása, a könyvviteli mérleg jogszabályi előírásoknak megfelelő elkészítése – pénzügyi ellenőrzés (rövid magyar megnevezése: nincs)

A belső ellenőrzési tervtől természetesen nem tértünk el – ugyan miért tettük volna, ha magunkban és az előző fejezetben egyaránt kiválónak minősítettük. Eredményképpen elmaradt ellenőrzésekről, soron kívüli ellenőrzésekről, terven felüli ellenőrzésekről és a túlzásba vitt bridzselés más káros következményeiről nem tudunk beszámolni.

2. Az ellenőrzések minőségét, személyi és tárgyi feltételeit, a tevékenységet elősegítő és akadályozó tényezők (önértékelés alapján)

Természetesen nekiugrunk az önértékelésnek, ki az ördög csinálná meg helyettünk – talán a BER?

2.1. A belső ellenőrzési egység létszámhelyzete

A belső ellenőrzési egység létszámhelyzetét az 1. melléklet részletezi, összevetve a terv és tényadatokat. Az adatok alapján megállapítható, hogy a létszámhelyzet a terv szerint, kockázatelemzésünkkel teljesen összhangban alakult.

2.2. A belső ellenőri állásokra kiírt pályázatok sikeresek-e, melyek a főbb problémák, akadályok az állások betöltésénél

Terveinkben nem szerepelt pályázatok kiírása belső ellenőri állásokra, így nem is írtunk ki pályázatot. Tapasztalatunk e téren mindössze annyi, hogy az úszómesteri státuszra kiírt pályázatra mások mellett három belső ellenőr is jelentkezett.

2.3. A belső ellenőrök képzettségi szintje és gyakorlata

A belső ellenőrök képzettségi szintje és gyakorlata magas szintű, miután belső ellenőrzési célra külső szervezet szolgáltatását vesszük igénybe (outsourcing), akiket nem közbeszerzés útján, hanem igényesen (és természetesen a terv szerint és a kockázatelemzésünkben foglaltak figyelembe vételével) választunk ki. A közbeszerzés elkerülésének lehetőségét az biztosítja, hogy eszünk ágában sincs erre a célra évi 8 MFT-nál többet költeni (a tizede is túl sok), és nincsen benne a központosított közbeszerzésben sem, mint a repülőjegy-vásárlás és a WC-papír (ez nem javaslat akar lenni!). Evvel rengeteg pénzt, időt, idegőrlő adminisztrációt és „baráti” telefont takarítunk meg, mely jól tájékozott barátaink rokonaikat, üzletfeleiket szeretnék benyomni hozzánk.

2.4. A belső ellenőrök képzései

A belső ellenőrök képzésére nagy súlyt helyezünk, és állandóan napirenden tartjuk. Utolsó belső ellenőrünk éves munkatervében is annyira meghatározó súlya volt a továbbképzéseknek (a szabadságok mellett), hogy munkára lényegében nem is maradt idő. Ki is rúgtuk úgy másfél évtizede – az államigazgatásban helyezkedett el: ki gondolná?!

Konkrétumokról most azért nem tudunk beszámolni, mert az intézet költségére külső cég embereit nem képezhetjük. Ez nem azt jelenti, hogy erre engedélyt szeretnénk kapni, inkább úgy fogalmazhatnánk, hogy eszünk ágában sincsen. Valóban: a továbbképzésen kikupálódott belső ellenőr azonnal feltárná a szabálytalanságot, és akkor még a szabálytalan természetbeni juttatás adóvonzatának korrigálása meg ilyesmi; ha meg nem veszi észre, akkor igazán felesleges volt drága pénzünkön pallérozni belső ellenőri elméjét.

2.5. A belső ellenőrzési egység funkcionális függetlensége biztosított-e

A belső ellenőrzési egység funkcionális függetlensége tovább már nem fokozható, még munkajogilag is függetlenek, nemhogy funkcionálisan.

2.6. Az ellenőrzés során valamilyen dokumentációhoz és/vagy ellenőrzöttökhöz való hozzáférés akadályai

Ez nem egy olyan intézet, ahol az ellenőrzött megtagadhatja a hozzáférést, ha azt az intézet etikai és esélyegyenlőségi szabályainak betartásával kezdeményezik. Nem tudunk arról, hogy akár egyetlen ellenőrzött az ellenőrzés idején huzamosan Ausztriában síelt volna; kórházba vagy előzetes letartóztatásba vonult, ahogyan ez egyes cégeknél rendszeres. Nem érkezett panasz sem az ellenőrök, sem az ellenőrzöttek részéről az etikai- és esélyegyenlőségi bizottsághoz, vagy az intézetvezetéshez. Ennek alapján az ellenőrök és az ellenőrzöttek harmonikus emberi-szakmai kapcsolatát valószínűsítjük.

A dokumentációkkal végképpen nincsen probléma. A pályázatok eredményeképpen munkatársaink óriási gyakorlatra tettek szert abban, hogy a bemutatandó (ezen belül a bemutatható) dokumentumokat hatalmas dossziékba összekészítsék. Ez a munka már a belső ellenőrzési terv véglegesítésével egyidejűleg megindul, és a belső ellenőr megérkezésekor összekészítve megkapja a számára szükséges dokumentumokat.

2.7. Összeférhetetlenségi esetek

Összeférhetetlenségi esetek legfeljebb a Kama-szutra-i értelemben fordulhatnak elő, de ezt nem jegyzőkönyvezzük, nem tartjuk nyilván, nem reklámozzuk, és valószínűnek sem tartjuk. Egyébként a belső ellenőrzést végző külső cég belső ellenőre nem rokona vagy boldog őse (lemenoje) egyetlen ellenőrzöttnek sem.

2.8. Az ellenőrzési jelentések általános minősége

Nem érezzük magunkat sem eléggé képzettnek, sem hivatottnak a belső ellenőri jelentések minőségének értékelésére. Hiszen a Ber szerint a belső ellenőr szuperhumán, aki mindenhez jobban ért, mint az igazgató, és az igazgató pisilni sem megy a belső ellenőr véleményének kikérése nélkül. Állítólag volt olyan kekeckedő igazgató, aki átfutotta a Ber-t (már ebből is látszik, hogy a pasas enyhén különc), és azt morogta, hogy akkor miért nem a belső ellenőr az igazgató?! A válasz egyszerű: egy belső ellenőr képességeit ilyesmire fecsérelni olyan, mint amikor Michelangelo széklábat farag. Mi legfeljebb annyit tudunk mondani, hogy a birtokunkban lévő belső ellenőri jelentések tömörek, lényegretörők, szakszerűek, szépen fogalmazottak, és nem mellékesen nem alapoznak meg előzetes letartóztatást. Elsősorban az utóbbi tényből kiindulva a jelentések záradékolása során részünkről probléma nem akadt, kizárólag azt hangoztattuk, hogy a jelentések nagyon is megfelelnek a vonatkozó előírásoknak, a nemzetközi hölgy-szépségversenyekre vonatkozó standardoknak, hasznos és érdemi ajánlásokat, javaslatokat tartalmaznak.

2.9. A belső ellenőrzés végrehajtását akadályozó tényezők

A belső ellenőrzés akadályoztatása intézetünkben elképzelhetetlen. Mint a 2.6. pontban is bemutattuk, nálunk az ellenőrzöttek a belső ellenőrt szívesen fogadják és a szükséges dokumentumokat összekészítve rendelkezésére bocsátják. A belső ellenőr előzőleg tűz- és munkavédelmi oktatásban részesül, megmutatják azt a VI. emeleti ablakot, ahonnan régebben – túlzott kíváncsisága miatt – kiesett egy belső ellenőr (szerenádot adtak neki és közelebbről meg akarta nézni a trubadúrt – a nyomozás régen lezárult). Az ellenőrzések tárgyi feltételei intézetünkben biztosítottak, úgy mint

- asztal és szék a munkavédelmi előírásoknak megfelelő paraméterekkel,
- papír és ceruza,
- világítás, fűtés (hűtés),
- kávé, tea, üdítőital,
- dohányzásra kijelölt hely,
- traccspartner,
- bizonylatok igény szerint,
- az intézet vezetésének támogató hozzáállása,
- számítógép klaviatúrával és nyomtatóval a jelentés összeállításához

2.10. Az ellenőrzések nyilvántartása

Az ellenőrzések jegyzőkönyveit könnyen visszakereshető módon, az intézeti szlengben kotonnak nevezett átlátszó műanyagborítókban tartjuk nyilván.

3. Az ellenőrzések fontosabb megállapításai, következtetései és javaslatai

Kiindulva abból a meglehetősen szokatlan, a vonatkozó jogszabályokkal semmiféle módon alá nem támasztható gondolatmenetből, hogy a belső ellenőrzés nem öncél, nem is kizárólag a belső ellenőrök jóltartásának módja, és egyetlen célja nem az, hogy éves beszámolót írjunk róla; a belső ellenőrzés által tett megállapítások és javaslatok alapján haladéktalanul módosítjuk a vonatkozó belső szabályokat. A módosított eljárásrendet közzétesszük az intézeti hálózaton avval a megszokott, már csaknem szabványos figyelemfelkeltő megjegyzéssel, hogy egy megveszekedett fillért sem fizetünk ki annak, aki nem a szabályoknak megfelelően jár el, kizárjuk a külföldi utazásból, megvonjuk a pályázathoz kapcsolódó határozott idejű béremelését, stb. Ennek elegendően gyakori ismétlése, hasonlóan a veszettség elleni védőoltáshoz, fokozatosan elősegíti, hogy a kutató fókuszáljon az elemi (de kizárólag a normális, azaz a belső és nem a jogszabályi) előírások betartására.

A 2009. évi belső ellenőrzés egyébként – evvel pozitív meglepetést okozva – mindent rendben talált.

4. Az ellenőrzések során büntető-, szabálysértési, kártérítési, illetve fegyelmi eljárás megindítására okot adó cselekmény, mulasztás vagy hiányosság gyanúja kapcsán tett jelentések száma és rövid összefoglalása

Az ellenőrzések során egyetlen ilyen cselekmény sem fordult elő, az intézeti apparátus munkatársait a belső ellenőrök semmiféle formában sem inzultálták. Talán azért, mert nem ugyanabból a közegből toborozzuk az ellenőröket, mint a BKV.

5. A belső kontrollrendszer szabályszerűségének, gazdaságosságának, hatékonyságának és eredményességének növelése, javítása érdekében tett fontosabb javaslatok

A tárgyban a belső ellenőrzés nem tett új javaslatokat; talán úgy vélte, hogy mindez nem fokozható minden évben a további tökéletességig, mint valamikor a szovjet és magyar nép örök barátsága. Hogy valamiről mégis be tudjunk számolni, a belső kontrollrendszer gazdaságosságának növelése érdekében elrendeltük, hogy mindenki köteles beszolgáltatni a konferenciákon és egyéb helyeken kapott reklámtollakat. Így az intézet igazgatója és gazdasági vezetője ezeket használja rengeteg értelmetlen papír aláírására és szignálására, amivel

az intézet évente legalább négy Parker-betétet takarít meg. Összevetve a belső ellenőrzés költséggel, nem tartozik a kiemelkedően nagy üzletek közé.

II. A BELSŐ ELLENŐRZÉS ÁLTAL TETT MEGÁLLAPÍTÁSOK ÉS JAVASLATOK HASZNOSÍTÁSA

1. Az intézkedési tervek megvalósításáról szóló beszámolás a 12. § n) pontjában meghatározott nyilvántartási rendszer alapján, figyelembe véve a 29/A. § (4) és (5) bekezdésében meghatározott, az ellenőrzött szerv, szervezeti egység vezetője által megküldött beszámolót

Szeretve tisztelt főhatóságunk rendszeres ellenőrzéseit követően határidőre mindig elkészítjük az előírás szerinti intézkedési tervet, és ugyancsak az előírt határidőre beszámolunk annak végrehajtásáról. Ami a 2009. évi belső ellenőrzést illeti, nem jeleztek olyan lényeges problémát, ami intézkedési terv elkészítését igényelte volna. Minderről az előírt formában közöljük a vonatkozó tényadatokat a IV. mellékletben.

2. Az ellenőrzési tevékenység fejlesztésére tett javaslatok

Javaslataink éppen lennének, de fájó szívvel kell beismerni, hogy a korábbi évek javaslatait sem vették figyelembe, sőt. Feltételezve azt, hogy olyan embereket neveznek ki igazgatónak, akik valamit értenek a vezetéshez, és tisztességesek is (ez például egy javaslat!), meglehetősen feleslegesnek tartjuk, hogy ezen a téren minimális gyakorlattal rendelkező minisztériumi hivatalnokok részletekbe menően szabályozzák a vezetői tevékenységet az intézmény méretéről, működési tevékenységétől és hasonlóktól teljesen függetlenül. Nehéz nem arra gondolni, hogy mindez kizárólag egy-két főosztály létét hivatott igazolni, mert értelme semmi. Ha végigtekintünk a jelen, frissen módosított (talán a válságkezelés részeként) jogszabályon alapuló jelentésen, az első kérdés az, hogy ki fogja ezt elolvasni és mire fogja használni. A jogszabály-alkotás első lépése talán annak eldöntése lehetne, hogy van-e valami értelme. Az már gyakran szóba került, hogy költség-haszon elemzésnek is kellene kísérni a jogszabály-alkotást, de ez is, mint minden más értelmes javaslat, leperreg bürokráciánkról. Ha végigtekintünk a jelen ellenőrzési jelentés törvény által előírt tartalomjegyzékén, valószínűleg az első megállapítás az, hogy terjengős, túlrészletezett és hemzseg a számárságtól. Ugyan mihez kezd a pénzügyminiszter a belső ellenőrök képzéseivel?! Ideszól, hogy „Kedves igazgató úr! Japán tanfolyamra is el kellene küldeni a belső ellenőrt, ott még nem volt!” vagy azt, hogy „Japán tanfolyamra azért nem kellett volna elküldeni!” Egyik kedvencem e tekintetben a 2.6 pont (gyengébbek kedvéért: Az ellenőrzés során valamilyen dokumentációhoz és/vagy ellenőrzöthöz való hozzáférés

akadályai). Ugyan ki az a hülye, igazgatónak valóban alkalmatlan egyén, aki leírja, hogy annyira nincsen tekintélye a saját cégénél, hogy az általa aláírt megbízólevelet (mert a megbízólevél az kötelező, azt az ellenőrnek kell lefűznie a saját dossziéjába!) lobogtató belső ellenőrt nem engedik be a szobába?! Vagy megették a dokumentumot?! És ha a pénzügyminiszternek panaszkodom, akkor nem eszik meg? Ilyesmire csak azt lehet írni, hogy nálunk a belső ellenőr szabályszerűen kiállított (Naná, hogy vele íratjuk meg!) megbízólevelét, mint feleslegeset, a kalapja mellé tűzi; és a csúrdöngölőnek nevezett mulatós vidám keresztlépéseivel vonul az ellenőrzés helyére, ahol nagy szeretettel, ovációval és dokumentum-kötetekkel fogadják.

A konkrét javaslatok terén óvatosak vagyunk, mert bizonyosan nem tudunk versenyezni e téren a PM okos főosztályaival. A legújabb történések fényében már megszülethettek a szükséges jogszabály-módosítások a közpénzek jobb nyomon követése érdekében. Ide tartozhat az, hogy a Nokia-dobozokat a jövőben azonosítószámmal kell ellátni és szigorú számadású bizonylatként kezelni (újabb feladat a belső ellenőrzésnek). Némi költségvetési bevételt is hoz, ha a talicskák rendszám- (és természetesen műszaki vizsga) kötelezettek lesznek. Ha az eredetvizsgálat is átmegy a kormányon (miért is ne: a talicskákat is lopják, ezt minden kubikus tanúsíthatja), akkor újabb többmilliárdos szoftverfejlesztés juttatható valamelyik baráti cégnek. Hol vagyunk mi ettől ötletekben?!

Egy javaslatot azért megkockáztatnánk. Két utolsó, nem különösebben sikeres miniszterelnökünk külön-külön kijelentette, hogy az államapparátus létszáma már nem csökkenthető. Konkrétan azt javasolnánk, hogy ezt a téveszmét (is) sürgősen felül kellene vizsgálni. Az 50,000 oldalas Magyar Közlöny éppen az ellenkezőjét sejteti (nyomatékosan!).

MELLÉKLETEK

Az I - IV mellékletek jelen beszámoló elválaszthatatlan részét képezik. Eléggé rondácskák, mert nem mi terveztük őket, hanem PM-ileg; de a célnak – miután végtelenül informatívak - megfelelnek, sőt! Ami bizonyos: informatikai rendszerellenőrzés nem történt. Belső ellenőrünk ugyanis annyit ért az informatikához, hogy bekapcsolás után bizonyos idővel fel kell tűnnie a képernyővédőnek is nevezett pucér valkűrnek, és ekkor az informatikai rendszer számára rendeltetésszerűen működik. Ezért az informatikai rendszerellenőrzéstől közös megegyezéssel eltekintettünk.

A többi olyan világos, hogy magáért beszél, ezért a jelentés szöveges része itt véget ér.